

YİRMİ BİRİNCİ YÜZYIL'A HAZIRLANIN!*

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!

Size Almanya'dan telefon ediyorum. Cumanız mübarek olsun... Allah-u Teâlâ Hazretleri cümlelerinizi her türlü mübareklikten, kutsallıktan, bereketten, rahmetten, nimetten azamî derecede istifade eden kullarından eylesin... Rahmetine gark etsin, nimetlerine mazhar eylesin... İki cihanda aziz ve bahtiyar olun.

a. Amerika, Avrupa ve Biz

Amerika'yı gezip Almanya'ya geldim. Amerika tabii çok geniş bir ülke, uçsuz, bucaksız... Küçük bir kısmını gezebildim, oradaki kardeşlerimi ziyaret etmiş oldum. Kotku Vakfı kuranları tebrik etmiş oldum. Ama yetmedi, bir ay gibi bir zaman kesinlikle kâfi değil... İşimiz olmasaydı, orada daha aylarca kalmamız lâzımdı. Önemli bir ülke, çok büyük bir ülke ve bizim hiç ihmal etmememiz gereken bir ülke diye düşünüyorum.

Almanya'ya geldik. Almanya ile Amerika arasında çok bariz farklar var. Burada hayat biraz daha katı kurallarla yürüyor. Amerika daha rahat. Amerika'yı gören arkadaşlarla da konuştuk, onların da kanaati aynı.

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Gerçekten bir rahatlık ve genişlik var her yönden... Hürriyetlerinde de bir daha samîmîlik ve çalışmalar bir imkân fazlalığı var. Tabii kimsenin ihmal etmemesi lâzım!

Avrupa'da, özellikle Almanya'da, bariz bir şekilde dindarca fikirler önde görünüyor. Zâten Amerika'da da, Avrupa'da da şehirlerde seyahat ederken etrafımıza baktığımızda, her tarafta dînî eserler ve toplumun yaşamında dinin etkisini görüyoruz; dînî bayramlar, dînî töreler, dînî adetler... Gece gündüz halkın kilisenin sevk ettiği merasimlerle, çalışmalarla meşgul olduğu çok kesin olarak görülüyor. Her tarafta kilisenin, malı, mülkü, binaları, hastaneleri, okulları var... Çok kesin olarak anlaşılıyor ki, Avrupa'da dine dönüş var, dini için bir şeyler yapmak isteyen insanların bir aşırı gayreti var.

Zâten bu Avrupa Birliği için de, "Bir hristiyan birliğidir!" diye söyleniyordu. Bu duygular çok kesin olarak görülüyor. Adenaur'un papaz okulundan yetişmiş, uygulamada da papazlık yapan bir kimse olduğunu buradaki arkadaşlar söylemişti. Helmut Kohl'un da aynı şekilde bir papaz okulunu bitirdiği biliniyor. Bütün çalışmaların da böyle dînî duygularla yapıldığı kesin olarak görülüyor. İnsanların ülkülerine, düşüncelerine, gayelerine kaynaklık teşkil eden temel duygunun dindarlık, hristiyanlık olduğu anlaşılıyor.

Bizi de istemedikleri gazetelerden, siyasî çalışmalardan, temaslardan görülüyor. Doğuya doğru geldikçe Sırplarda, Yunanlılarda Türk

düşmanlığı, İslâm düşmanlığı fazlalaşıyor ve sertleşiyor. Bunu da çok net olarak görüyoruz. Yâni, iyi duygularla kendilerine yaklaşan insanları bile taşıyabiliyorlar. O kadar taviz verdikleri halde, onları dahi kabul etmiyorlar. O kadar aşırı tavizi, biz de kabul etmiyoruz.

Yâni doğuya doğru yaklaştıkça, Balkanlarda bu sertlik artıyor. Avrupa biraz daha hürriyetleri hazmetmiş olduğundan görülüyor ama, temelde halkı tanıdığınız zaman, konuştuğunuz zaman onu anlıyorsunuz. Kendileri için sağladıkları hürriyetler dolayısıyla aralarında hür yaşayabiliyorsunuz. Fakat imkân bulsalar, o hürriyetleri bizler için kısıtlıyorlar. Meselâ, çocuklar ile ilgili kararları, çocukların vizeyle gelmesiyle ilgili kararlar, Almanya’da Türklerin artmaması için alınan tedbirler... Gazetelerde bugünlerde konuşulan hususlar bunlar.

“—İşte müsaade edersek, Türklerin nüfusu altı milyonu bulur.

Buna müsaade edemeyiz.” gibi beyanlarda bulunuyorlar.

Halbuki yapılan uluslararası anlaşmalarda, işçilerin serbest dolaşım hakkının yıllar önceden beri verilmesi gerekiyordu. Yâni, bizi istemedikleri ve bu isteksizliğin de temelinde din farkının, müslümanlığın yattığı görülüyor. Bunu da dolaylı yollardan siyasî kurumlarla, ictimâî kuruluşlarla, teşkilatlarla aktarıyorlar. Bizim üzerimizdeki baskıları ciddî ve yoğun... Türkiye’deki bir takım sıkıntılar derinden tahlil edilirse, bunların başının altından çıktığı kesin olarak anlaşılabilir.

Tabii, Yirmibirinci Yüzyıl'a girerken, böyle zor şartlarla karşı karşıyayız. Onun için çok çalışmamız lâzım! Çalışmaların da bilimsel temellere dayanması lâzım, ilimle beraber olması lâzım!..

b. Ya Alim Olun, Ya Öğrenci...

Onun için, aziz ve sevgili dinleyiciler, bugünkü konuşmamda size Peygamber SAS Efendimiz'in ilimle ilgili hadis-i şeriflerinden bahsetmek istiyorum. Ebû Nuaym el-İsfahânî (Rh.A)'in kitabından bir hadis-i şerifle başlıyorum. Efendimiz buyurmuş ki:¹

وَيْلٌ لِمَنْ لَا يَعْلَمُ وَوَيْلٌ لِمَنْ عَلِمَ ثُمَّ لَا يَعْمَلُ

(حل. عن خذيفة)

ME. 1327 (*Veylün li-men lâ ya'lem, ve veylün li-men alime sümme lâ ya'mel.*) *Sadaka rasûlü'llâh fî mâ kâl, ev kemâ kâl.*

Kısa bir hadis-i şerif, –zaten kısa hadisleri seçiyorum mümkün olduğu kadar– ama anlamı deryalar kadar engin, ummanlar kadar geniş. Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:

¹ Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.IV, s.111; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.401, no:7161; Hatîb-i Bağdâdî, *İktidâ'l-İlmü'l-Amel*, c.I, s.46, no:64; Huzeyfetü'bnü Yemân RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Zühd*, c.I, s.158; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.131; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, no:357, no:29040; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.340, no:2922;

Câmiü'l-Ehâdîs, c.XXII, s.493, no:25395.

(*Veylün*) “Yazıklar olsun!” *Veylün*, yazıklar olsun mânâsına bir edât-ı tevbih, yâni azarlama, üzülme, yanlış olduğunu belirtme kelimesi olmuş oluyor. Bir de hadis-i şerif var: “*Veyl*, cehennemde bir derenin adıdır.” *Veyl* olsun demek, cehennemdeki o dereye düşsün mânâsına da gelir.

(*Veylün li-men lâ ya’lem*) “Bilmeyene, öğrenmeyene, cahil kalana *veyl* olsun!” Ya “Yazıklar olsun!”; ya da “O cehenneme gider. O cehennemdeki en derin, en korkunç azabların olduğu yere atılır. Orada cayır cayır yanar, azab görür.” demek. Bilmemek, yazıklar olsun demeye sebep ve azab görmeğe sebep...

Onun için, dînî bakımdan da, dünyevî bakımdan da bilgili olmak zorundayız. Okumak zorundayız, öğrenmek zorundayız, çalışmak zorundayız, anlatmak zorundayız. Tabii bildiğimizi uygulayarak, ilmi kendimize ışık ve rehber edinerek çalışmak zorundayız. Onun için hadisin devamında buyruluyor ki: (*Ve veylün li-men alime sümme lâ ya’mel.*) “Yine yazıklar olsun o kimseye ki, biliyor da, bildiği halde, bilmesine rağmen bildiğini uygulamıyor.”

Meselâ, toplumumuzda yaygın olan bir hatayı göz önüne serelim: Sigaranın zararları doktorlar tarafından kesin olarak bildiriliyor. Bu sigaranın içindeki duman ciğerlere, ciğerlerden kana geçiyor. Kandan damarların tıkanmasına, çeşitli hastalıklara, ciğerlerde kansere yol açıyor. Bilinen bir şey... Kime sorulsa, sigaranın insanı yavaş yavaş öldüren bir zehir olduğu, bütün

dünyadaki doktorlar tarafından söyleniyor. Bunu herkes biliyor, tiryâkîler de biliyor. Ama birbirlerine, “Yak bir sigara!” demekten geri durmuyorlar.

Halbuki benim ziyaret ettiğim Amerika’da, sigaranın zararlı bir madde olduğu, paketinin üzerine kanunen, mecbûrî olarak yazılıyor vee sigara birçok yerde yasaklanmış, içilmiyor, içirttirilmiyor; içene şiddetli cezalar uygulanıyor. Reklâmı yapılmıyor. Sigaracılara tazminat davaları açılıyor, büyük cezalar veriliyor. Onlar o cezalardan kaçıp, tedbirler almak zorunda kalıyorlar. Oralarda satamadıkları sigaraları getirip bize satıyorlar. Hem paramız dışarıya gidiyor, hem sıhhatimiz elden gidiyor. İşte bilip de uygulamamaya, keyfimize, zevkimize, nefse gözü kapalı uymamıza günlük hayatımızdan güzel bir örnek...

(*Veylün li-men lâ ya’lem*) “Bilmeyene yazıklar olsun! (*Ve veylün li-men alime sümme lâ ya’mel.*) Bir de bilip de, bildiğini uygulamayana da yazıklar olsun!” diyor Peygamber Efendimiz. Demek ki bileceğiz, öğreneceğiz, çalışacağız, çoluk çocuğumuza öğreteceğiz, ilim erbabı olacağız.

Amerika’da gezerken, Almanya’da gezerken şöyle etrafımıza bir baktığımız zaman, kocaman kocaman bacalar, büyük büyük müesseseler, dumanı tüten fabrikalar, harıl harıl bilimsel çalışmaya göre üretim yapan, bilimsel çalışmanın sonuçlarını uygulamaya geçiren eserler görüyoruz. Çarşı pazarda dolaştığımız

zaman bolluk, çeşitlilik, genişlik; herhangi bir malı aradığınız zaman o konudaki yüzlerce marka ve çeşitli üretimler görüyoruz. Yâni ilmi uyguluyorlar ve üretimlerine aktarıyorlar. Bizde de öyle olması lâzım!

Amerika'da, sırf bir Boston şehrinde yetmiş üniversite olduğunu söylemişlerdi. Bizim Türkiye'deki üniversiteler kadar, bir şehirde üniversite var. Tabii üniversiteleri de en güçlü, dünyaca tanınmış en yüksek seviyede ilmî araştırmalar yapan, yüksek seviyede öğrenciler yetiştiren üniversiteler oluyor. Herkes biliyor onları ve onlarda okumak istiyor. Tabii böyle çalışırlarsa, o geniş imkânlarla, o geniş ülkelerde, o geniş topraklarda, o geniş üretimle, o ciddî çalışma ile bizden çok çok daha uzağa, ileriye giderler. Bizim çok çalışmamız lâzım; bu bir...

İkincisi, birlik ve beraberlik içinde olmamız lâzım! Birlik ve beraberlik içinde olalım diye herkes lafını söylüyor ama, parça parça parçalanmaya yol açacak hareketlere devam etmekte... Herkes birbirine kızgın, düşman; harıl harıl herkes birisinin ayağını kaydırmağa çalışıyor. Herkes karşısına kızgınlıkla bakıyor. Halbuki yurdun içinde sulh olacak, sükûn olacak, huzur olacak, muhabbet olacak da, ayrıca biz Balkanlardan, Avrupa'dan başlayan ta Güneydoğu Asya'ya kadar uzanan kuşakta birlik ve beraberliği sağlayarak güçlenebileceğiz.

Amerika Birleşik Devletleri nasıl Atlas Okyanusu'ndan başlayıp, ta kıtanın öbür ucuna,

uçaklarla bile saatlerce uçup gidilecek yerlere, Pasifik Okyanusu'na kadar koca topraklara sahip ise... O birlikten, beraberlikten; *state* adında ayrı devletler var, ama sanki bir devlet gibi... Arabanıza bindiğiniz zaman her tarafa gidiyorsunuz. Her çeşit hürriyet var, her çeşit çalışmayı yapabiliyorsunuz. O beraberlikten, o toprakların büyüklüğünden çok büyük bereketler hasıl olmuş.

Şimdi bizim de, Ortadoğu ve Orta Asya'ya doğru topraklara girişimiz, çalışmamız, dolaşımımız rahat olsa; bizim kendi bilgimizi, görgümüzü, teşebbüs kabiliyetimizi oralarda uygulasak, onların petrol, doğalgaz vs. ürünlerini biz rahat alsak, ne kadar büyük bir bereket, ne kadar büyük bir kuvvet hasıl olacak. Onun için, birlik ve beraberlik konusunda da ayrıca kuvvetle çalışmak gerekiyor.

Tabii, insanların zorlukların karşısında aşk ile, şevk ile çalışması için, mâneviyatının kuvvetli olması lâzım! Bizim mâneviyatımızın kuvvetli olması da, tabii inancımızdan, dinimizden, takvâdan hasıl olacak... Onun için, mutlaka Allah'tan korkan, sorumluluk duygusuna sahip, adaletle hareket eden, haram yemeyen, günaha meyletmeyen insanlar yetiştirilmesi lâzım! Aldatmaya, zulme yasak getirmiş olan dinimizin serbest olması, öğretilmesi, benimsenmesi ve uygulanması lâzım! Devletin de buna yardımcı, kolaylaştırıcı olması lâzım!..

Demek ki, aziz ve sevgili kardeşlerim, "Yazıklar olsun bilmeyene!" diyor Peygamber

SAS Efendimiz; bilmeyen insan durumunda olmayacağız. “Bilip de uygulamayana da yazıklar olsun!” diyor; demek ki, bildiğimizi de uygulayacağız.

Sonra yine aynı konuda, Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:²

النَّاسُ رَجُلَانِ عَالِمٌ وَمُتَعَلِّمٌ

وَلَا خَيْرَ فِيمَا سِوَاهُمَا

(طب. عن ابن مسعود)

ME. 1290 (*En-nâsü racülân: Âlimün ve müteallim, ve lâ hayra fîmâ sivâhümâ.*)

İnsanların neler olduğuna, kıymetlerinin ne olduğuna şöyle baktığımız zaman, kimdir insanlar?.. Halk, kalabalık, yığın, yüz binlerce, milyonlarca yaratık, insan, ademoğlu karşımızda... Bütün bunlara toptan bir bakışla Peygamber Efendimiz diyor ki:

(*En-nâsü racülân*) “İnsanlar iki çeşittir: (*Alimün*) Birisi alim olan, bilen, öğreten; (ve *müteallimün*) ötekisi öğrenen, bilgi yolunda olan kişi...” Öğreten ve öğrenen, *alim* ve *müteallim*; iki tanedir.

“—Daha başka insanlar var, biz biliyoruz.”

² Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.X, s.201, no:10461; Ebû Nuaym, *Hilyetü’l- Evliyâ*, c.I, s.376; Abdullah ibn-i Mes’ud RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.X, s.247, no:28712; Aclûnî, *Keşfü’l-Hafâ*, c.II, s.1844,

no:2846; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.XXII, s.294, no:24926.

(*Ve lâ hayra fîmâ sivâhümâ*) “Bunların dışındakilerde hayır yoktur.” buyuruyor Peygamber Efendimiz.

Demek ki, bir insan bilmiyorsa, alim değilse, bilgili değilse, ilmini öğreten bir durumda değilse, insanlara bildiklerini öğreten hoca, üstad, yol gösterici, mürebbi durumunda değilse; bu fena, hayır yok... Bir de bilmiyor ve öğrenme durumunda değilse; onda da hayır yok...

“—Bilmiyordum ama, köyden şehre geldim, şimdi öğreniyorum, kursa gidiyorum. Filânca kitabı okuyorum, filânca hocaya devam ediyorum, filânca üniversiteye kursa yazıldım.” demesi lâzım!..

Şimdi burada [Almanya’da] hiç bir mesleği, onun okuluna gitmeden, o kursu bitirmeden yaptırmıyorlar. Kaynakçılık, demircilik, emlakçılık, şu iş veya bu iş... Mutlaka kursuna gidecek, devletin kendisinden istediği, ilim adamlarının kendisinden istediği seviyeye ulaşacak, bilgisini güçlendirecek, o mesleği öyle yapacak... Öyle eline testereyi, aleti alan herkes istediği işi yapamıyor.

Hattâ dün garip bir şey daha duydum, sevgili dinleyiciler! Burada bir cami, bir merkez oluşturalım diye çalışıyoruz ya, beş dönümlük bir araziye bakıyoruz. Mühendis arkadaşlara planları gösterdim.

Dedi:

“—Burasını boş bıraktırmazlar. Bu beş dönümün otunu bile serbest bıraktırmazlar.” dedi.

“—Arazi benim, istersem otunu büyütürüm!” diyemezmişsiniz.

İlgili makamlar bunun otunu kestirirmiş. Kesilmemesi için ayrıca devletten müsaade almak lâzımmış.

“—Bu araziyi boş durdurmazlar, ille çalıştırmak, işletmek lâzım; kullanmak lâzım, faydalanmak lâzım! Faydalanılmadığı takdirde, devlet ona müdahale ediyor.” dediler.

Yâni biraz müdahaleci, Amerika gibi değil ama, Amerika’da da buna benzer toplumun yararına düzenlemeler, uygulamalar ve baskıların olduğunu da biliyoruz. Hürriyet zararlı yönde kullanılmıyor, gerektiği zaman kısıtlanıyor.

Demek ki alim olacak, öğrenecek, çalışacak, bildiğini uygulayacak. Bilmiyorsa da, bilgisizliğini gidermeğe çalışacak. Yaşlı da olsa kursa gidecek, kursu bitirecek, belge alacak.

Bir şey daha gördüm Amerika’da gezdiğimiz zaman, bir-iki benzin istasyonuna gitmiştik. Sakat bir insan, belli bazı hastalıkları var, doktorlar gördüğü zaman hemen anlar. Yürüyüşlerinde, yüzlerinde, ellerinde bir sakatlık olduğu belli oluyor. Onlara görev vermişler, falanca işi onlar yapıyor. Meselâ şehirlerarası bir yolda, kenarda bir park kurulmuş. Bu parkın bakımı, çimenlerinin biçilmesini onlar yapıyor. Çimen biçme makinesinin üstüne oturuyor, araba gibi kullanıyor; çimenleri biçiyor, topluyor. Yaprakları süpürüyor, orada temizliği sağlıyor.

Orada biz namaz kılmak için, dinlenmek için durmuştuk. Şöyle baktım sakat insanlar... Yâni, sakatı bile boş bırakmıyor, onu da eğitiyor, onun da yapabileceği bir işi ona yaptırıyor. Çalışsın, boş durmasın diye. Çünkü çalıştı mı, insanın vücudu sıhhat kazanır, hem de üretici olur, yük olmaz kimseye... Çalışmadığı zaman da huyu bozular, parazit olur, başkasının sırtından geçinen uyuşuk bir kimse olur. Yâni ona müsaade etmiyorlar.

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri! Bunlar benim gezerken gördüğüm, tesbit ettiğim ince ince noktalar; bizim bunlara önem vermemiz gerekiyor.

c. Alimin Uykusu ve Cahilin İbadeti

Peygamber SAS Hazretleri'nin ilimle ilgili iki hadis-i şerifini okuduk. Bu ilimle ilgili hadis-i şerifleri üçleyelim. Selmân Efendimiz, Selmân-ı Fârisî RA'dan, Ebû Nuaym el-İsfahânî'nin rivayet ettiği ilimle ilgili üçüncü hadis-i şerifi okuyorum. Peygamber SAS buyurmuşlar ki:³

نَوْمٌ عَلَى عِلْمٍ خَيْرٌ مِنْ صَلَاةٍ عَلَى جَهْلٍ

(حل. عن سلمان)

ME. 1287 (*Nevmün alâ ilmin, hayrun min salâtin alâ cehlin*)

³ Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.IV, s.385; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.247, no:6372; Selmân-ı Fârisî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.247, no:28711; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.329, no:2867;

Câmiü'l-Ehâdîs, c.XXII, s.287, no:24900.

Ne kadar hoşuma gidiyor bir bilerseniz, böyle hadisleri okudukça zevk alıyorum. Anlatırken de hoşuma gidiyor. Siz de dinlerken muhakkak zevk duyuyorsunuzdur. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:

(*Nevmün alâ ilmin*) “İlim sahibi olarak, bilerek uyumak, (*hayrun min salâtin alâ cehl.*) cahillik üzere namaz kılmaktan daha hayırlıdır.” Yâni iki şey; cahilce namaz kılmak, bilerek uyumak... Bilenin bilerek uyuması, cahilin cahilce uyumayıp namaz kılmasından daha hayırlıdır.

Tabii, bunu biraz açıklayalım: İnsan geceleyin ne yapar?.. Meselâ, geceleyin ortalık karardı. Belli bir zamanda gece uykusuna yatar. Ama İslâm'da geceleyin kalkıp ibadet etmek sevap... Uzun geceler yatılmaz, gecenin bir bölümünde kalkılır, teheccüd namazı kılınır, tevbe edilir, istiğfar edilir. Mevlâsı ile münâcaatı olur kulun... Yalvarması, yakarması, duası olur, gözyaşı olur. Samîmî, ihlâslı ibadetleri olur geceleyin... “Kalkın, gece namazı kılın!” diye Peygamber Efendimiz bunları bize öğretiyor hadis-i şeriflerde...

Ama her şeyin bir usûlü var, zamanı var. Ne zaman kalkacağız, ne zaman yatacağız, ne kadar uyuyacağız, nasıl hareket edeceğiz?.. Alim bunu bilir; hudutlarını, zamanını, şeklini bilir.

Bu konuları bilen bir insansa, yatsı namazından sonra yatması lâzım! Yani gecenin evvelinde, gündüzün birikmiş yorgunluğundan kurtulmak için istirahat etmesi lâzım! Sonra gecenin bir

bölümü geçtikten sonra, yâni biraz dinlendikten sonra kalkar. Uykusunun hepsini bitirdikten sonra değil, uykusunu bölerek kalkması lâzım!.. Bu da önemli bir husus...

Kalkar, abdestini alır, teheccüd namazı kılar. Dualarını yapar, zikirlerini, tesbihlerini çeker. Ondan sonra yine yatabilir. Bunun sıhhate çok faydası var.

Sonra sabah namazının vakti gelince yine kalkar, abdestini alır, sabah namazını camide kılmaya dikkat eder. Çünkü yatsı ile sabah namazını camide kılmak çok önemli, Peygamber Efendimiz bunlara çok teşvik eylemiş. Bunlara gelmek lâzım, bu namazları camide kılmağa gayret etmek lâzım!.. “Gelemeyende münafıklık alâmeti vardır!” diye tehlikeye de işaret buyurmuş, Allah korusun... İnsanın münafıklar gibi bir durumda olması iyi bir şey değil.

Bilmeyen insanın bu konudaki yanlış hareketini anlatalım: Bütün gece kalkıp namaz kılıyor, ibadet ediyor. Hatâsı ne?.. Hatası aşırılığında... Bu kadar demedi ki Peygamber Efendimiz, ölçülü bir şekilde namaz kılınmasını söyledi. Onun için çok aşırı yapması bir hata oluyor. Çünkü, insanoğlunun çeşitli görevleri ve hayatında yapması gereken çeşitli işler var. Onların hepsini bir tarafa bırakıp, hepsini etkileyecek şekilde böyle ibadete düşkünlüğü aşırılık olur. Ahireti için dünyasını ihmal etmek olur. Bu tavsiye edilmiyor, dengeli götürmek tavsiye ediliyor.

İşte cahilce bir davranış... Veyahut kimisi geceleyin uyumuyor, çalışıyor, tesbih çekiyor, zikir yapıyor, namaz kılıyor. Sonra uykusu geliyor, camiye gitmeden, erken vaktinde evde namazı kılıyor, yatıyor uyuyor. Çünkü uykusu geldi. Bu da doğru değil...

Çünkü sabah namazının camide kılınmasının yirmi yedi kat fazla sevabı var; onu yapmıyor.

Kalkıyor namaz kılıyor ama sûrelerden haberi yok, namazın nasıl kılınacağından haberi yok... Hattâ abdesti doğru düzgün almasını bilmediğinden, abdesti bile sağlam ve sahih bir abdest değil. Kalkıyor namaz kılıyor, kalkıyor namaz kılıyor, kalkıyor namaz kılıyor.

Onun için, alim olmak lâzım! Alim yeri gelince yatar. Uyku da ilerideki çalışmalar için insanın birikimini sağlıyor, vücudunun kuvvetlenmesini sağlıyor; yatması lâzım!..

İşte demek ki, “Alimin uykusu, cahilin cahillik üzere namaz kılmasından daha iyi olur.” diye Efendimiz bu hususları işaret ediyor. Bakın bin dört yüz yıl önceden, Efendimiz ne kadar ince konuları ortaya koymuş ve bunları ümmetine ne kadar güzel öğretmiş.

O bakımdan her şeyi bilerek, yerinde ve gerektiği kadar yapmak lâzım!.. İlaç bile gereken ölçüsünden fazla alınınca, insanı zehirleyebiliyor veya zararlı olabiliyor. Vitamin bile faydalı bir ilaç olduğu halde, fazla alındığı zaman bir takım hastalıklar meydana geliyor. Doktor kardeşlerimiz söylüyor. Demek ki her şeyin bilerek, ölçülü yapılması lâzım!..

d. Elbisede Ölçü

Ölçülülüğe söz gelmişken, bir de ölçülülükle ilgili bir hadis-i şerifi size nakledivereyim. Ebû Hüreyre RA, Peygamber Efendimiz hakkında buyuruyor ki:⁴

نَهَى عَنِ الشُّهُرَتَيْنِ رِقَّةِ الثِّيَابِ وَغِلْظِهَا وَلِينِهَا
وَخُشُونَتِهَا وَطُولِهَا وَقِصْرِهَا وَلَكِنْ سَدَادٌ فِيمَا
بَيْنَ ذَلِكَ وَاقْتِصَادٌ

(هـب. عن أبي هريرة)

ME. 1301 (*Nehâ ani's-şöhreteyn*) “Peygamber Efendimiz iki şöhretten men etti, yasakladı.” Şunları yapmayın diye, şöhret celb edici iki davranışın yapılmamasını tavsiye buyurdu, yasakladı.

Ne imiş bu iki şöhret?.. (*Dikkati's-siyâbi ve gılazihâ*) “Elbiselerin çok ince olması veya çok kalın olması, (ve *lînihâ ve huşûnetihâ*) çok yumuşak olması veya çok sert olması, (ve *tûlihâ ve kısarihâ*) çok uzun olması, ya da çok kısa olması...”

Peki nasıl olacak?.. Öyle olmayacak, böyle de olmayacak; nasıl olmasını buyuruyor Peygamber Efendimiz?.. “Bunların hepsi şöhrettir; herkesin dikkatini çekici, herkesin acaibine giden bir şeydir.” demek istiyor. (*Ve lâkin sedâdün fîmâ*

⁴ Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.169, no:6231; Ebû Hüreyre RA'dan.

beyne zâlike) “Bu ikisi arasında ölçülü olmak, (*va’ktisâdün*) orta yolda aşırılıktan, ifrattan ve tefritten uzak bir şekilde gitmek, ölçülü gitmek.” *İktisad* demek burada, aşırılıktan uzak olmak demek.

Demek ki, bir insan çok ince bir elbise giydi mi, tabii bu ince elbise kolay yapılmıyordu o zaman, ipekli filân oluyordu. Onu giyince çalım satacak, öğünecek, beğenilecek, sağa sola fiyaka yapacak. Onun için Peygamber Efendimiz onu tavsiye etmemiş. Demek ki elbisesi ile öğünmek, öğünmek için aşırı güzellikte elbise giymek uygun görülüyor Efendimiz tarafından...

Veyahut elbisenin kalın olması... “İşte ben kırk yamalı elbise giyiyorum, bak kalın elbise giyiyorum...” Bu da tersine şöhret. Çok güzel giyinene de dikkatler toplanır, herkes bakar, çok hırpânî giyinene de herkes bakar. İkisi de aşırı, ikisi de doğru değil...

Veyahut çok yumuşak giyiniyor. “Aman efendim, ne kadar yumuşak, kaymak gibi, pamuk gibi...” Veya çok sert... “İşte ben dünyaya önem vermeyen bir insanım. İşte böyle hasır gibi şeyi giyerim.” O da doğru değil.

Kimisi çok uzatıyor, yerlerde sürünüyor, arkasından iki kişi eteklerini tutuyor, peşinden gidiyorlar. Bu da doğru değil... Böyle böbürlenerek, öğünerek eteklerini sürüklemeyi Efendimiz yasaklamış. Yâni sonuç itibariyle böbürlenmeyi, çalım satmayı, böyle maddiyatla öğünmeyi istemiyor Efendimiz.

Kimisi de kısa giyiniyor. Suud'daki kardeşlerimize bakıyoruz, bazıları çok kısa giyiniyor. Kısa deyince avret mahallini açacak kadar kısa mânâsına değil de, işte sofuluktan dolayı, dindarlıktan dolayı, bakarsınız giyimleri dizlerinin biraz aşağısına kadardır. Bacaklarının baldırları, kılları filân görülür. Tamam, Peygamber Efendimiz yerde sürünmesin dedi ama, bak işte fazla kısalığına da tavsiye buyurmuyor.

(Ve lâkin sedâdün fîmâ beyne zâlike) “Bu ikisi arasında, şöyle sevimli, ölçülü bir kararda, kıvamda duracak ve aşırılıktan uzak olacak.” diye bildiriyor. Tabii bunların hepsi nereden çıkar; dini ve her konudaki bilgiyi iyi bilmekten çıkar. Onun için araştırma yapmamız lâzım, inceleme yapmamız lâzım, bir konudaki kitapları karıştırmamız lâzım!..

Hâsılı ilme sımsıkı sarılmamız, üniversitelere sarılmamız, üniversiteler açmalıyız. İlim müesseselerine sarılmamız, ilim müesseseleri kurmalıyız. Kendimiz de bilgimizi arttırmaya çalışmalıyız.

e. 21. Yüzyıl'a Hazırlanmak

Bazan hoşuma gidiyor, Amerika'da gezdiğim zaman da gördüm. Arkadaş profesör olmuş, üniversitede iş kazanmış, ders veriyor. “Bak Amerika gibi bir ülkede başarı kazanmış, ders veriyor!” diye hoşuma gidiyor. Tabii bir bakıma da üzülüyorum; o cevherler oraya faydalı oluyor; gelseler ülkemize faydalı olsalar diye temenni ediyorum. Tabii, ülkenin yöneticilerinin

de, böyle ilim adamlarının ülkeye gelmesini sağlayacak ortamı hazırlaması lâzım, kolaylığı göstermesi lâzım! İtibar etmesi lâzım, ilgi göstermesi lâzım!.. İlgi göstermiyor veya aşırı birtakım şeyler yüklüyor, adam Amerika'dan buraya gelmek istemiyor.

Şimdi bir arkadaş orada bana dedi ki:

“—Hocam, burada laboratuvarın anahtarı elimde... İstersem geceleyin gidiyorum, bilgisayarın başına oturuyorum. İstersem laboratuvarda deneylerimi yapıyorum, istersem çalışmamı tamamlıyorum. Hiç kilit yok, her şey elimin altında, itimad var, hepsini yapabiliyorum. Odam var, çalışmam var, mâlî imkân var... Türkiye'ye gittiğim zaman kaç arkadaş beraber oturacağız, ne olacak?” diyor. “Sonra burada üniversiteden istifade imkânları çok, bütün gece açık, yeter ki insan çalışmak istesin.” diye böyle anlatıyorlar.

Ben de tabii doktora yaptığım, doçentlik çalışmaları yaptığım zamanlardan bilirim. Böyle yazma eser kütüphanelerine, diğer kütüphanelere, Millî Kütüphane'ye gittiğim zaman, o kütüphanelerin belli zamanda kapanması beni çok üzerdi. Tam çalışacağım, “Hadi bakalım ver kitabı, kütüphanenin kapanma saati geldi.” derlerdi, çok üzülürdüm. Amerika'da bu rahatlığı görünce, o eski günleri hatırladım. İلمي kolaylaştırmak lâzım, çok çalışmak lâzım ve ilmi uygulamamız lâzım!

Arkadaşlara her zaman söylüyorum, “Bir şeyler icad edin!” diyorum. Tabii bu icad da çarşıdan

ekmek, peynir almak gibi bir şey değil ama, biraz da latife olsun diye söylüyorum. “Bak ben bile oturduğum yerde bir şeyler icad ediyorum. Şu meşrubatla şu meşrubatı kattım, bak güzel oldu.” diyorum, gülüyor arkadaşlar.

Siz de biraz bir şeyler icad edin! Yâni ilim öğrenin, öğrendiğinizi uygulayın, yeni bir şeyler düşünün, onu yapmak için teşebbüslerde bulunun! Çünkü bir ülkenin insanları başlı başına, bağımsız bilimsel çalışmalar yapacak duruma gelmezse, o ülke gelişmez. İlim yönünden başka bir ülkeye bağımlı olmadan, kendi başına istediği araştırmaları yapabilmeli!..

Tabii bütün insanlar birbirlerine muhtaç... Dünya üzerinde kendi dalında çalışan bütün öteki insanları da tanıyacak, takib edecek ama, kendisi de laboratuvarında, müessesesinde, araştırma kurumunda müstakil araştırma yapıp, kimsenin bilmediği bir şeyi de ortaya çıkartıp, o çalışmayı yapabilecek.

Bunlar olmadan 21. Yüzyıl’da başarı sağlayamayız. Onun için benim temennim, dileğim ve şu sırada çalışmalarım: Türkiye’nin imkânları az, Türkiye’nin dışına taşmamız lâzım!.. Almanya’da, Amerika’da, ilmin ileri olduğu yerlerde kuruluşlar kurmamız lâzım, kurumlaşmamız lâzım, yerleşmemiz lâzım! Oranın ilmini Türkiye’imize aktarmamız lâzım!..

Radyolarımızda, televizyonlarımızda, inşâallah çıkacak olan gazetelerimizde, çıkmakta olan dergilerimizde bu 21. Yüzyıl’a Türkiye’imizi hazırlamak için harıl harıl çalışmamız lâzım!..

En yeni bilgileri en taze kaynağından alıp, en süratli şekilde siz kardeşlerimize ulaştırmamız lâzım!..

Halkımıza, milletimize, kültürümüze, dinimize faydalı olmak için çok çalışmamız lâzım!.. Onun için buralarda da mutlaka müesseseler kuracağız.

Altı aydır yurtdışıyım, niçin?.. 21. Yüzyıl'a giriyoruz diye yurtdışıyım. 21.Yüzyıl'a hazırlanalım diye yurtdışıyım.

Yurtdışının teknik imkânlarından, ileri imkânlarından, zenginliklerinden faydalanalım ve bunları halkımızın lehine kullanalım, kardeşlerimiz için kullanalım, ülkemize taşıyalım diye buralardayım.

Yine de inşaallah Amerika'ya, Avustralya'ya, başka diyarlara da gideceğim.

Ve inşaallah Türkiye'de en ileri, en çağdaş, en yüksek seviyede çalışmalarını yapmağa girişeceğiz.

Elbirliği ile bu yarışta kimsenin gerisinde kalmadan başarılı olacağız.

Yükseleceğiz, ilerleyeceğiz, herkese faydamız olacak. İnşaallah hem dünyamız, hem ahiretimiz ma'mur olacak. Temennîm bu...

Allah hepinizden razı olsun...

Allah hepinize bu Őevki, bu aŐkđı ihsân eylesin...

Böyle aşk ile, Şevk ile çalışmak nasîb eylesin...

Sıhhat afiyet versin, üstün başarılar versin...

İki cihanda aziz ve bahtiyar olun, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!..

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŐAN

07. 11. 1997 - ALMANYA

[Bütün CUMA SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
Kürsü